

Vragen Commissie	Antwoorden																																		
<p>Vragen van: PvdA Brief burger (Kerngroep Tij) van 2 mei 2022 aan Ministerie van Economische Zaken en Klimaat over duurzame Zeeuwse industrie - 153719</p>																																			
<p>PvdA</p> <p>In de CES van SDR (p14) staat een grafiek waarin te zien is dat SDR voornemens is om een vast onderdeel van de emissiereductie te realiseren via CCS. Dit wordt niet afgebouwd; de hoeveelheid CO₂ die wordt opgeslagen blijft jaarlijks hetzelfde tot aan 2050 (daarna is onduidelijk wat er mee gebeurt).</p> <p>Wat zijn de plannen voor na 2050?</p>	<p>In de tabel en grafiek op pagina 14 van de CES 1.0 is te zien dat de hoeveelheid CCS in Zeeland in de tijd af zal nemen. Waar het in 2030 nog om 3.900 kT gaat, gaat het in 2050 om nog 2.200 kT. Daarnaast is te zien dat de CO₂-reductie middels andere transitiepaden zichtbaar toe gaat nemen. Dit moet ervoor zorgen dat CCS in de jaren na 2050 volledig afgebouwd kan worden.</p> <table border="1" data-bbox="969 820 2107 1209"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Transitiepad</th> <th colspan="2">CO₂-reductie 2030 (t.o.v. 2019)</th> <th colspan="2">CO₂-reductie 2050 (t.o.v. 2019)</th> </tr> <tr> <th>%</th> <th>kT</th> <th>%</th> <th>kT</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>CCS</td> <td>33</td> <td>3.900</td> <td>19</td> <td>2.200</td> </tr> <tr> <td>Elektrificatie</td> <td>3</td> <td>400</td> <td>25</td> <td>2.850</td> </tr> <tr> <td>Waterstof & CCU</td> <td>2</td> <td>200</td> <td>7</td> <td>800</td> </tr> <tr> <td>Overig</td> <td>9</td> <td>1.000</td> <td>23</td> <td>2.750</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>47</td> <td>5.500</td> <td>85</td> <td>8.600</td> </tr> </tbody> </table> <p>Tabel 2: SDR CO₂-reductie tot 2030-2050 per transitiepad SDR Nederland</p>	Transitiepad	CO ₂ -reductie 2030 (t.o.v. 2019)		CO ₂ -reductie 2050 (t.o.v. 2019)		%	kT	%	kT	CCS	33	3.900	19	2.200	Elektrificatie	3	400	25	2.850	Waterstof & CCU	2	200	7	800	Overig	9	1.000	23	2.750	Totaal	47	5.500	85	8.600
Transitiepad	CO ₂ -reductie 2030 (t.o.v. 2019)		CO ₂ -reductie 2050 (t.o.v. 2019)																																
	%	kT	%	kT																															
CCS	33	3.900	19	2.200																															
Elektrificatie	3	400	25	2.850																															
Waterstof & CCU	2	200	7	800																															
Overig	9	1.000	23	2.750																															
Totaal	47	5.500	85	8.600																															
<p>Wanneer wordt CCS afgebouwd?</p>	<p>Zie bovenstaand.</p>																																		

Vragen Commissie	Antwoorden
Vragen van: PvdA Brief burger (Kerngroep Tij) van 2 mei 2022 aan Ministerie van Economische Zaken en Klimaat over duurzame Zeeuwse industrie - 153719	
Waarom wordt CCS betiteld als een tussenoplossing als de hoeveelheid in ieder geval tot aan 2050 niet wordt afgebouwd?	Op pagina 14 is te zien dat de hoeveelheid CCS richting 2050 wordt afgebouwd. Daarom wordt het gezien als een tussenoplossing. Daarnaast is dit ook zo afgesproken in het Klimaatakkoord.
Hoeveel schepen met vloeibare CO ₂ moeten er straks jaarlijks naar Rotterdam varen (en leeg weer terug) en hoeveel brandstof en uitstoot zijn daarmee gemoeid? Hoeveel % van de totale bespaarde CO ₂ uitstoot is dat?	Niet intern bekend bij de provincie Zeeland. Overigens geldt dat de afweging tussen wat het aan CO ₂ kost om iets te ondernemen en wat het CO ₂ -reductie oplevert altijd positief moet zijn.
CCS wordt door meerdere energieclusters als oplossing beschouwd. Hoe groot is momenteel de totale vraag van de Nederlandse industrie?	Voor de totale Nederlandse industrie geldt dat er fors CO ₂ gereduceerd zal moeten worden. Vanuit het Klimaatakkoord en het huidige kabinet wordt ook ingezet op CCS als transitieoplossing. De totale vraag naar CCS in Nederland is ons niet bekend.
Hoe groot is de capaciteit van Porthos en andere huidige CCS opslagprogramma's, en voor hoeveel jaar kan dit voorzien in de totale Nederlandse vraag?	Het huidige Porthos-project kan zorgen voor een CO ₂ -reductie van 12,5 megaton in 2030 (en 37 megaton voor de gehele levensduur). Er is overigens voldoende ruimte onder zee: hier kan 1600 megaton worden opgeslagen.
Wie krijgt er voorrang en wie bepaalt dat?	Subsidie- en vergunningverlening gebeurt vanuit het Rijk. Commerciële partijen kunnen zelf consortia bouwen om CCS-projecten te realiseren (incl. transportcontracten etc.).
Als er niet genoeg capaciteit is in Rotterdam, waar moet de CO ₂ dan worden heen gebracht en hoeveel brandstof en uitstoot zijn er	Niet bekend bij de provincie Zeeland. Zie eerdere antwoord.

Vragen Commissie	
Vragen van: PvdA	
dan mee gemoeid? Hoeveel % van de totale bespaarde CO ₂ uitstoot is het in dat scenario?	
Als er geen of onvoldoende opslagcapaciteit voor CO ₂ is, wat is dan plan B?	Er lijkt op voorhand voldoende opslagcapaciteit te zijn.
In diezelfde grafiek staat ook dat waterstof een deel van de emissiereductie moet bewerkstelligen. Hoeveel groene waterstof is nodig voor dit scenario en waar gaat dit vandaan komen? Indien er onvoldoende groene waterstof is, wat is dan het plan B?	De huidige vraag naar waterstof in de SDR-regio bedraagt momenteel al 580kton per jaar. Dit zal naar verwachting verdubbelen richting 2050. Via het Hydrogen Delta Programma wordt ingezet om de transitie van grijze naar groene waterstof, met blauwe waterstof als tussenstap. Eventuele lokale tekorten zullen moeten worden aangevuld door import van groene waterstof.
Een deel van de uitstootreductie moet gaan plaatsvinden via CCU (opvang en gebruik van CO ₂). Veel vormen van CCU zijn echter eigenlijk een vertraagde vorm van CO ₂ uitstoot; te denken valt aan de productie van ureum als meststof, waarbij de CO ₂ alsnog vrijkomt op het veld, het gebruik van CO ₂ in frisdrank of brandblusmiddelen, of het blazen van CO ₂ in kassen. Daarnaast kost CCU ook zelf energie. Een recente publicatie van de Radboud Universiteit concludeert dat het voor de meeste varianten van CCU onmogelijk is om op tijd bij te dragen aan een voldoende vermindering van de CO ₂ -uitstoot in de industrie. Welke (nieuwe) vormen van CCU worden voorzien, leiden deze daadwerkelijk tot langdurige vastlegging van CO ₂ en is deze CCU koolstofneutraal?	Dit is bij ons niet bekend. We kunnen dit navragen, maar dat lukt niet voor de commissievergadering.
CCS en CCU zijn “end of pipe” oplossingen die bedrijven in staat stellen om door te werken met hun bestaande technieken, en als	Het belangrijkste Nederlandse instrument voor CCS-projecten is momenteel de SDE++. Daarnaast werkt het Rijk momenteel aan het opschalen en intensiveren van nieuwe subsidie-

Vragen Commissie	Antwoorden
<p>Vragen van: PvdA Brief burger (Kerngroep Tij) van 2 mei 2022 aan Ministerie van Economische Zaken en Klimaat over duurzame Zeeuwse industrie - 153719</p>	
<p>zodanig niet leiden tot duurzame en circulaire technologie. Minister Adriaansens van EZK schreef in april 2022 dat zij met de grote bedrijven wil werken aan “fundamenteel nieuwe duurzame technologieën” met als doel dat “de Nederlandse industrie wereldwijd koploper en kraamkamer van duurzame technologie en bedrijfsvoering kan worden”. Hier liggen kansen. Zet de zware inzet op CCS en CCU niet juist een rem op de echte verduurzaming?</p>	<p>instrumenten. In het regeerakkoord is ook een bedrag van €35 miljard genoemd voor het Klimaatfonds. Dit soort bedragen maken de ontwikkeling van duurzame technieken en waardeketens mogelijk. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het opschalen van groene waterstofketens (productie, distributie, import, export, afname) of vergaande elektrificatietechnieken (zoals elektrisch kraken). Dit zijn technieken die nog in ontwikkeling zijn en Nederland heeft de potentie hierin een koploper te worden.</p>
<p>Hoe moeten wij interpreteren dat SDR beloven in 2050 klimaatneutraal te zijn terwijl er in 2050 nog steeds 2,5 miljoen ton restemissies zijn? (grafiek p14 CES)</p>	<p>De hoofddoelstelling van de industrie blijft te voldoen aan de opgave waar Nederland voor staat: in 2050 klimaatneutraal. Dat dit een grote opgave is, is helder. Daarom hebben we zogenaamde koplopers individueel en vertrouwelijke maatwerkgesprekken met het kabinet waar individueel sluitende afspraken worden gemaakt.</p>
<p>In de CES van SDR (p21) staat als strategisch voordeel genoemd: Behoud en groei van hoogwaardige, duurzame werkgelegenheid (duizenden banen) in Zeeland in het algemeen en Zeeuws-Vlaanderen in het bijzonder.</p>	<p>Geen vraag.</p>
<p>Hoe valt dit “strategisch voordeel” te rijmen met het feit dat er grote tekorten zijn aan hoogopgeleid en technisch personeel en de verwachting is dat dit in de toekomst alleen maar meer zal worden?</p>	<p>De industrie is momenteel een van de belangrijkste sectoren voor Zeeland op het gebied van werkgelegenheid. Zonder de benodigde duurzaamheidsprojecten kan de huidige industrie niet blijven bestaan. Investeren in duurzaamheid is daarmee ook investeren in werkgelegenheid (arbeidsmarkt) en vestigingsklimaat. Dit is ook de reden dat vanuit Europa juist op dit onderdeel het Just Transition Fund is opgericht.</p>
<p>Wie gaat al die duizenden banen invullen?</p>	<p>Momenteel werken er al duizenden mensen in de industrie. Realisatie van verduurzamingsprojecten zullen zorgen voor baanbehoud en een beter vestigingsklimaat binnen Zeeland. Het invullen van alle banen in de energietransitie blijft echter wel uitdagend, zo ook in Zeeland.</p>

Vragen Commissie	Antwoorden
<p>Vragen van: PvdA</p> <p>Brief burger (Kerngroep Tij) van 2 mei 2022 aan Ministerie van Economische Zaken en Klimaat over duurzame Zeeuwse industrie - 153719</p>	
<p>In de CES van SDR (p26-27) staat: “Met name voor de periode na 2030 moet kritisch worden gekeken naar de invulling van continue CO₂-vrije elektriciteitsvoorziening. Verschillende oplossingsrichtingen zijn denkbaar, waarbij een combinatie van opties het meest voor de hand ligt: 1. Bestaande gascentrales retrofitten met CCS-units, 2. Bestaande gascentrales ombouwen naar waterstof, 3. Nieuwbouw van waterstofcentrales, 4. Levensduurverlenging en/of nieuwbouw van kerncentrales, 5. Flexibilisering van de elektriciteitsvraag, 6. Grootschalige elektriciteitsopslag, 7. Stroom importeren.</p> <p>Al deze opties nemen als uitgangspunt dat de huidige industrie in de huidige omvang gehandhaafd blijft. Waarom wordt de optie om de industrie te laten krimpen zelfs niet overwogen?</p>	<p>De industrie is van blijvend groot belang voor de Nederlandse economie (€ 134 miljard toegevoegde waarde, 1,4 miljoen banen en relatief hoge productiviteit), waarbij het belang in Zeeland relatief nog groter is. Doordat de industrie ook veel diensten afneemt (o.a. ingenieursbureaus, cateraars, juristen, accountants, transporteurs) zorgt zij ook voor hoogwaardige werkgelegenheid in het bredere (mkb) bedrijfsleven.</p> <p>Daarnaast is het klimaat er niet bij gebaat als bedrijvigheid en uitstoot worden verplaatst naar het buitenland. De verduurzaming van de industrie zal juist in Zeeland plaats moeten vinden, omdat voor veel grote bedrijven hun Nederlandse vestiging als voorbeeldbedrijf wordt gesteld. Dit echter natuurlijk wel binnen de juiste randvoorwaarden en eisen.</p>
<p>SDR zegt “intrinsiek gemotiveerd” te zijn om minder CO₂ uit te stoten. De in 2016 afgesloten Ambitie 2030 voor het Zeeuwse industrieel logistieke complex, waarin afspraken werden gemaakt voor vergaande CO₂ reductie (40% CO₂-emissiereductie in vergelijking met 2005 in 2030) heeft tot nu toe nog niet tot merkbare emissiereductie geleid. Ook de ‘Meerjarenafspraken Energie-efficiency’ (Inzet 2% energiebesparing op jaarbasis) zijn in de laatste tranche 2017-2020 niet gehaald (slechts 1,6%).</p> <p>Hoe vallen deze zaken te rijmen met de “intrinsieke motivatie”?</p>	<p>Hoewel SDR al sinds 2014 bestaat, ligt de focus pas sinds een aantal jaar op de vergaande CO₂-reductie met de bijbehorende transitiepaden. In 2018 kwam SDR met het rapport “Roadmap towards a climate neutral industry in the Delta region”. Dit werd in 2020 opgevolgd met het SDR Regioplan 2030-2050, waar nu de vier huidige transitiepaden (Delta’s) in staan omschreven. Daarnaast wordt er dit jaar ook een vijfde Delta toegevoegd aan het portfolio: Circular Delta. SDR is als facilitator en aanjager gemotiveerd om de gestelde doelen op het gebied van CO₂-reductie en circulariteit te halen.</p> <p>Voor het goede begrip: het document waar u het over heeft is weer net van andere partijen dan SDR.</p>

Vragen Commissie	Antwoorden
<p>Vragen van: PvdA</p> <p>Brief burger (Kerngroep Tij) van 2 mei 2022 aan Ministerie van Economische Zaken en Klimaat over duurzame Zeeuwse industrie - 153719</p>	
<p>Dow is de 3^e landelijke NOx uitstoter; Yara de 2^e landelijke ammoniak uitstoter. Op welke manier wordt reductie van de uitstoot van deze stikstofverbindingen onderdeel gemaakt van de plannen voor een duurzame bedrijfsvoering?</p>	<p>Vanuit de landelijke politiek is er veel aandacht voor de stikstofuitstoot. Ook in Zeeland is dit een belangrijk dossier. De klimaatcrisis en stikstofcrisis hebben zowel overeenkomstige belangen als soms ook interveniërende belangen. Dit betekent dat een integrale aanpak benodigd is. Dit krijgt o.a. ook vorm in de nieuw te ontwikkelen CES 2.0, waar ook aandacht besteed wordt aan bijv. stikstofeffecten van verduurzamingsprojecten van de industrie. Het Rijk maakt daarnaast ook maatwerkafspraken met de top 20 uitstoters.</p>
<p>SDR schrijft op haar website dat de leden behoren "tot de innovatieve wereldtop". Zijn er ook onafhankelijke bronnen die dit bevestigen? Volgens een recent onderzoek van de Nederlandse emissieautoriteit loopt de industrie in Nederland achter t.o.v. de Europese benchmark, vooral de sectoren chemie en raffinage presteren slecht. Hoe presteren de Zeeuwse bedrijven in dit onderzoek?</p>	<p>Behoren tot de innovatieve wereldtop betekent meer dan alleen weinig CO₂-uitstoten. De industriesector in Nederland investeert relatief veel in R&D en industriële bedrijven zijn belangrijke partners in publiek-private innovatie consortia. De industrie draagt daarmee bij aan internationaal sterke innovatie- en kennisystemen in Nederland.</p> <p>Dat neemt inderdaad niet weg dat er komende decennia nog veel gedaan moet worden om de CO₂-uitstoot omlaag te krijgen en van een lineaire naar een circulaire economie te gaan.</p>
<p>De gedeputeerde gaf in de PS vergadering op 24 juni aan dat hij het niet nodig vindt dat wij als provincie een visie ontwikkelen op de toekomst van de Zeeuwse procesindustrie omdat dit een landelijke kwestie is. Tegelijkertijd schreef GS in 2020 wel een brief aan minister Wiebes om SDR te ondersteunen, waarin o.a. werd gepleit voor het openstellen van de SDE++ regeling voor CCS via schepen, en waarin de minister werd opgeroepen geen nationale CO₂ heffing in het leven te roepen. Er wordt dus door GS actief aan beleidsbeïnvloeding gedaan vanuit de provincie ten bate van de bedrijven. Ook is er geld uit het compensatiepakket "Wind in de</p>	<p>De uitwerking van het klimaatakkoord kent verschillende verantwoordelijken. Feitelijk valt de verantwoordelijkheid voor de industrie onder de tafel industrie, die wordt getrokken door het Rijk. Wel worden er regioplannen gevraagd, die de basis hebben gevormd voor de CES. Daaraan wordt gewerkt door alle betrokken regionale partijen, waaronder de provincie. Wij brengen daar kennis in vanuit door Provinciale Staten vastgesteld beleid, zoals de omgevingsvisie en het Economisch uitvoeringsprogramma.</p> <p>De betreffende brief aan minister Wiebes werd gestuurd om een level-playing field binnen Nederland, Europa en de rest van de wereld te waarborgen. Als het Rijk het buisleidingen transport van CO₂ wel zou subsidiëren, maar per schip niet, wordt er geen gelijk speelveld</p>

Vragen Commissie	Antwoorden
<p>Vragen van: PvdA</p> <p>Brief burger (Kerngroep Tij) van 2 mei 2022 aan Ministerie van Economische Zaken en Klimaat over duurzame Zeeuwse industrie - 153719</p>	
<p>Zeilen" besteed aan diverse onderzoeken ten behoeve van de industrie.</p> <p>Waar zijn deze besluiten en investeringen op gebaseerd als er geen provinciale visie is?</p>	<p>gecreëerd voor de industrieclusters in Nederland. Hiermee zou veel potentiële CO2-reductie verloren gaan.</p> <p>Het signaal rond de CO2-heffing werd gedaan om te waarborgen dat er geen 'carbon leakage' op zou treden, iets waar het klimaat én de werkgelegenheid in de regio niet mee geholpen zou zijn.</p> <p>Wat het compensatiepakket betreft:</p> <p>Op 6 maart 2020 heeft Staatssecretaris Knops, samen met de staten van Zeeland, de gemeenteraad van Vlissingen en het waterschap Scheldestromen opdracht gegeven aan speciaal adviseur Bernard Wientjes om advies uit te brengen over compensatiemogelijkheden voor Zeeland en Vlissingen. Hieruit kwam een door de regio gedragen advies met verschillende fiches, waarvan Haven & Industrie er ook één was. Om de klimaatambities vanuit het Klimaatakkoord te versnellen zijn hier studies verricht naar o.a. een waterstofhub, elektrificatie (380kV Zeeuws-Vlaanderen), CCS en het versterken van de (financiële) positie van North Sea Port.</p>
<p>Waarom worden brieven met overduidelijke politieke standpunten (zoals een oproep tegen nationale CO₂ heffing) niet eerst voorgelegd aan PS?</p> <p>Tot slot nog een vraag n.a.v. de beantwoording van de artikel44 vragen van de Partij voor de Dieren (8.1 Antwoorden Statenvragen - PvdD - Verduurzaming Zeeuwse Industrie nav Brief Kerngroep Tij).</p> <p>In antwoord 2 stelt GS: "De toepassing van CCS heeft verder geen invloed op de mate van gebruik van fossiele brandstoffen." Dit is onjuist: Elke stap in het proces van afvangen, tot de vloeistoffase comprimeren en koelen, het overslaan, het transporteren per schip</p>	<p>Gedeputeerde Staten handelt binnen door Provinciale Staten vastgestelde kaders. Zie het antwoord hierboven.</p> <p>Met deze zin in antwoord 2 werd bedoeld dat GS zichzelf realiseert dat de toepassing van CCS op zichzelf het gebruik van fossiele brandstoffen niet remt. De bestaande productieprocessen blijven met CCS in takt. Het levert echter een grote potentiële CO2-reductie op en geeft een overbruggingstijd voor het ontwikkelen van grootschalige, duurzamere technieken (zoals elektrificatie, gebruik van groene waterstof en circulariteit).</p>

Vragen Commissie	Antwoorden
<p>Vragen van: PvdA Brief burger (Kerngroep Tij) van 2 mei 2022 aan Ministerie van Economische Zaken en Klimaat over duurzame Zeeuwse industrie - 153719</p>	
<p>en het onder de zeebodem verpompen vraagt extra energie. Het gebruik van fossiele brandstoffen neemt hierdoor onvermijdelijk toe. Graag een reactie.</p>	
<p>Daarnaast bij vraag & antwoord 3: Op de vraag "Onderschrijft u de analyse van Kerngroep Tij dat het gebruik van fossiele grond-en brandstoffen hiermee niet wordt beperkt maar zelfs wordt verhoogd? "antwoordt GS : "ja , zie vraag 2" Dit antwoord is strijdig met het antwoord 2, waar GS stelt dat CCS geen invloed heeft op gebruik fossiele grondstoffen. Ook hier graag een reactie.</p>	<p>Bovenstaand antwoord geeft weer dat het hier om een verkeerde interpretatie van antwoord 2 gaat. Het antwoord op vraag 3 blijft dus "ja".</p>